

TANITIM

1994 Uluslararası Aile Yılı ve Türkiye

M. Uğur BAYBURTLUOĞLU*

Birleşmiş Milletler Genel Konseyinin 8 Aralık 1989 tarih ve 44/82 sayılı kararlarıyla, 1994 yılı "Uluslararası Aile Yılı" olarak ilan edilmiş ve yılın teması "**Aile: Değişen bir dünyada kaynaklar ve sorumluluklar**" şeklinde belirlenmiştir. Söz konusu kararda yılın amacıyla ilgili olarak "**Aile bilincinin artırılmasının yansıma ciddi problemlere çözüm getirecek genel politikaların yürütülmesini sağlamak üzere ulusal kurumlaşma kapasitesi de artırılmalıdır.**" denilmekte, Aile Yılı'nın hedefi ise "**Aile yapısı bilincini özel sektörle birlikte hükümetlerde de artırmak, ailenin önemine ışık tutmak, fonksiyon ve sorunlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak, aile ve aile bireylerinin hak ve sorumluluklarına dikkat çekmek olmalıdır**" şeklinde tanımlanmaktadır.

Birleşmiş Milletlerce 1994 Uluslararası Aile Yılı'nın tüm dünya ülkelerinde etkin bir şekilde kutlanması önerilirken, yürütülecek her türlü faaliyette İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde yer alan "**Aile Toplumun tabii birimidir.**"

Toplum ve devlet tarafından korunur" (madde 16/3) ilkesinin vurgulanması istenilmektedir.

1994 Uluslararası Aile Yılı etkinliklerinin ulusal ve uluslararası düzeyde yoğunlaştırılmasını isteyen Birleşmiş Milletler, toplumun kalbindeki en düşük ölçekli demokratik oluşum kabul edilen aile kurumuna, tüm B.M. Topluluğunun duyarlı davranılması gerektiğini, Aile Yılı etkinlikleri konusunda da kendilerinin koordinitör, katalizatör ve kolaylaştırıcı olarak görev üstleneceklerini belirtmişlerdir.

Birleşmiş Milletler; koordinatör olarak en uygun kaynakları aramayı, kolaylaştırıcı olarak aileler konusunda Uluslararası yardımlaşma, bilgi ve deneyim alışverişi ile araştırmalar gerçekleştirmeyi, katalizatör olarak da hükümetler, gönüllü kuruluşlar ve özel sektörü harekete geçirmeyi ilke edindiklerini bildirmişlerdir.

1994 Uluslararası Aile Yılı koordinatörü Henryk J. Sokalski, bir mesajında; Birleşmiş Milletlerin, yukarıda sayılan görevleri yerine

getirirken hükümetlere, kardeş organizasyonlara, gönüllü kuruluşlara, Hükümet içi diğer organizasyonlara ve özel sektöre güveneceğini belirtmekte, sağlıklı iletişimin sağlanmasına ve konuya duyarlılık gösterilmesinin gereğine dikkati çekmektedir.

Aile yılının amaç ve hedeflerinden de anlaşılacağı gibi, aile kurumunun önemine ilişkin Uluslararası bir iradenin gelişmesi yönünde çabalar mevcuttur. Tüm ailelerin uluslararası standartlara ulaşması, özellikle de İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Her türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Andlaşması ve Çocuk Hakları Andlaşmasına uygun bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Konseyi, Aile Yılı'nın üç aşamada gerçekleşmesini öngörmüştür.

1) Örgütsel yapının oluşumuyla ilgili **ÖN AŞAMA**

2) Öncelikli konuların saptanması ve yıl içinde yürütülecek etkinliklerin planlanacağı **HAZIRLIK AŞAMASI**

3) Etkinliklerin gerçekleşeceği ve yıl icra planının uygulanacağı **GÖZLEM (UYGULAMA) AŞAMASI**

Birleşmiş Milletler Topluluğuna mensup tüm ülkelerin aile yılı etkinliklerini, belirlenen ilkeler ışığında düzenlemeleri ve gerçekleştirilecek faaliyetlere en yüksek seviyede katılımı sağlamaları, en küçük sosyolojik birim olan aileye gösterilen ilgi ve duyarlılığın bir ifadesi kabul edilecektir.

1994 Uluslararası Aile Yılı'nın hazırlık ve icrası ile ilgili sorumluluk ise, B.M. Viyana Ofisine verilmiş ve Viyana ofisi Sosyal Kalkınma ve İnsancıl İşler Merkezi'nin Sosyal Kalkınma Birimi Müdürü Henryk J. Sokalski, 1994 U.A.Y. Koordinatörlüğüne getirilmiştir.

Yıl Koordinatörünün başkanlığında ve Sosyal Kalkınma Bölümünün bünyesinde ise Uluslararası Aile Yılı Sekreteryası Hizmetlerini yürütecek küçük bir birim oluşturulmuştur. Birleşmiş Milletler sistemine dahil ülkeler arasında iletişimi sağlamakla görevli sekreteryası birimi, çalışmalarını yoğun bir şekilde sürdürmektedir.

Birleşmiş Milletler Genel Konseyince, Uluslararası Aile Yılı etkinliklerini desteklemek üzere, U.A.Y. Serbest Fonu (Gönüllü Fon) adı altında bir fon oluşturulmuştur. Fona tüm devletlerin ve ilgili kuruluşların katkıları beklenmektedir. Fon kaynağı, Uluslararası Aile Yılı'nın hedefleri doğrultusunda, özellikle gelişmekte olan ülkelerin ulusal faaliyet ve projelerini desteklemede kullanılacaktır.

1994 Uluslararası Aile Yılı'nın sloganını "Toplumun Kalbindeki En Küçük Ölçekli Demokrasinin İnşası" şeklinde belirleyen Birleşmiş Milletler ayrıca bir de amblem saptamıştır. Viyana'da yaşayan İsviçre doğumlu sanatçı Catherine Littasy- Rollier tarafından tasarımı yapılan amblem, bir çatı ile kaplı, birbiri ile birleşen içiçe iki kalpten oluşmaktadır. Amblem; insanın sıcaklık, ilgi güvenlik, birliktelik, hoşgörü ve kabul duygularını yaşadığı bir evdeki yaşamı ve sevgiyi sembolize etmektedir. Açık çatı dizaynı ile çatının ucundaki fırça darbesi ailenin sürekliliğini ve karmaşık yapısını temsil etmektedir.

1994 ULUSLARARASI AİLE YILI KONUSUNDA ÜLKEMİZDE YAPILAN ÇALIŞMALAR

Birleşmiş Milletler, Uluslararası Aile Yılı ile ilgili kararını Viyana Ofisi bünyesinde kurulan Sekreteryası aracılığıyla tüm dünya

ülkelerine iletmiş ve Birleşmiş Milletler Topluluğuna mensup ülkelere gönderdiği çeşitli yazı ve broşürler ile yılın amacını, yapılacak etkinliklerle öngörülen prensiplerin neler olduğunu açıklamıştır.

Birleşmiş Milletlerin, Aile Yılı organizasyonu ile ulusal düzeyde ilgilenecek bir kurumun varlığına ihtiyaç duyulduğunu bildirmesi üzerine, bu konuda çeşitli yazışmalar yapılmış ve 20.5.1991 tarihinde Aile Araştırma Kurumunun 1994 U.A.Y. Türkiye Ulusal Koordinatörü olarak belirlenmesi uygun görülmüştür.

Aile Araştırma Kurumu, 1994 U.A.Y. Türkiye Ulusal Koordinatörü seçildiğinin kendisine bildirildiği tarihten itibaren Aile Yılında yapılması gerekenlerin neler olduğunu saptamak üzere çalışmalara başlamış ve çalışmalarını Birleşmiş Milletlerin belirlediği ilkeler çerçevesinde yürütmüştür. Öncelikle Aile Yılına ilişkin örgütsel yapı düzenlenmiş ve Ulusal Kutlama Organizasyon Şeması oluşturulmuştur. Şemanın oluşumunda, örgütlenmenin tüm ülkeyi kapsayacak şekilde geniş tutulmasına dikkat edilmiştir.

Ulusal Kutlama Organizasyon Şemasında yer alan **Ulusal Kutlama Komitesi, Özel İhtisas Komisyonları ve İl Kutlama Komiteleri**'nin oluşumu çalışmalarını yürüten kurum, hazırlık aşamasında epeyce yol katetmiştir.

Ulusal Kutlama Komitesinin yapısında kamu kurum ve kuruluşları, gönüllü kuruluşlar ile tüzel kişiliğe sahip kuruluşların (oda, dernek, vakıf, birlik vs.) temsilcilerinin ve bilim çevrelerinden katılımcıların bulunmasına özen gösterilmiştir.

Ulusal Kutlama Komitesi ilk toplantısını, Devlet Bakanı Prof. Dr. Sayın Türkan AKYOL'un başkanlığında, 19.2.1993

tarihinde gerçekleştirmiştir. Bu toplantıda, katılımcılardan gelen öneriler doğrultusunda, Türk Ailesinin dünü ve bugününü irdelemek amacıyla özel ihtisas komisyonlarının kurulması kararlaştırılmıştır.

Bu düşünceyle kurulan ve Ulusal Kutlama Komitesine yönlendirilicilik görevi yapmaları beklenen özel ihtisas komisyonları şöyle sıralanmıştır.

- 1) Aile ve Eğitim Komisyonu
- 2) Aile ve Ekonomi Komisyonu
- 3) Aile ve Hukuk Komisyonu
- 4) Aile , Kültürel Değerler ve Sosyal Değişme Komisyonu
- 5) Aile Planlaması ve Sağlığı Komisyonu
- 6) Aile ve Boş Zamanları Değerlendirme Komisyonu
- 7) Aile ve Devlet Politikaları Komisyonu (Sosyal Güvenlik Politikaları da bu komisyonda ele alınacaktır.)

Özel İhtisas Komisyonlarına üye seçimi konusunda titiz bir çalışma yürüten kurum, ağırlık akademik çevrede olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluş temsilcilerinin bu komisyonlarda görev almalarını sağlamıştır.

Özel İhtisas Komisyonlarının üyeleri, 9.4.1993 tarihinde genel bir toplantıya çağrılarak, kendilerine komisyonların görevleri, çalışma ilke ve yöntemleri konusunda bilgi verilmiştir. Genel toplantı sonrasında çalışmalarına başlayan komisyonlar, yaz tatili öncesinde yoğun bir çalışma temposuna girmiş ve komisyon üyelerinin görev alanlarıyla ilgili konularda hazırladıkları bireysel raporlar, komisyonlarda tartışmaya açılmıştır. Bireysel raporların tartışma ve redaksiyon çalışmalarının sonucunda hazırlanan raporlardan derlenecek

tebliğler, komisyonlar tarafından Kasım 1993 ayında Aile Araştırma Kurumuna teslim edilecektir.

Aile Araştırma Kurumu, Özel İhtisas Komisyonlarının tebliğlerinden oluşacak bir kitabı 1994 yılına girerken yayımlamayı ve kamuoyunun bilgisine sunmayı düşünmektedir.

1994 Uluslararası Aile Yılıyla ilgili yerel düzeydeki örgütlenme konusunda ise tüm valiliklerle ilişkiye geçilmiş ve konu 4.2.1993 tarihli yazıyla kendilerine iletilmiştir. Valilerin başkanlığında kurulması öngörülen İl Kutlama Komiteleri'nin, il çapında yürütülecek etkinlikleri planlaması, İl Müdürlüklerinin temsilcilerinden oluşması ve sekreteryaya görevinin de Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine verilmesi uygun görülmüştür.

İl Kutlama Komitelerinin bir an önce oluşturulması ve il bazında yürütülecek çalışmalara ait plan ve programlardan Aile Araştırma Kurumunun bilgilendirilmesi istenilmesine karşın, il bazında örgütlenme istenilen düzeyde gerçekleşmemiştir. Olumlu yanıt alınan illerin tamamı il kutlama komitelerinin oluşumunu tamamlamıştır. Bazılarının ise aile yılıyla ilgili kutlama programı ve takvimini de belirlediği görülmüştür. En büyük dileğimiz, tüm illerin yerel düzeydeki örgütlenmeyi bir an önce gerçekleştirmesidir.

Ulusal Kutlama Organizasyonuna bağlı olarak yürütülen örgütlenme çalışmalarının yanı sıra, TRT ile Aile Yılı konusunda ilişkiye geçilerek, yılın tanıtımı ve icrasında yakın ilgi ve desteklerine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. TRT yetkilileri de yayın planlarında fazlaca değişikliğe gitmeksizin, Aile Yılı ile ilgili haber ve programlar ile sloganlara yayınlarında her zaman yer

verebileceklerini bildirmişlerdir.

Aile Araştırma Kurumu, Aile Yılı kutlamaları konusundaki medya desteğinin, TRT ile sınırlı kalmamasını, tüm kitle iletişim araçlarının bu konuda devreye sokulmasının yerinde olacağını düşünmekte ve bu konuda gerekli girişimlerde bulunmaktadır.

1994 Uluslararası Aile Yılıyla ilgili ön aşamayı tamamlayan, hazırlık aşamasında epeyce yol alan ve yukarıda belirtilen çalışmaları yürüten Aile Araştırma Kurumu, Aile Yılı etkinliklerini desteklemek üzere oluşturulan gönüllü fona katkı olayını da gerçekleştirmiştir.

AİLE YILINDA ÜLKEMİZDE YAPILMASI DÜŞÜNÜLEN ETKİNLİKLER

1) 1993-1994 öğrenim yılına girilirken Türkiye genelinde, orta öğrenim öğrencilerine açık, Aileyi konu alan, ödüllü bir kompozisyon yarışması düzenlenecektir.

2) 1994'ün ilk aylarında II. Aile Kurultayı gerçekleştirilecektir.

3) Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü ile ilişkiye geçilerek, 1994 yılı içerisindeki çekilişlerden birisinde, piyango biletleri üzerinde Aile Yılı Amblemi ve Sloganının kullanılması sağlanacaktır.

4) PTT Genel Müdürlüğü ile ilişki kurularak, üzerinde Aile Yılı amblemini taşıyan hatıra pulu bastırılması sağlanacaktır.

5) Kasım 1993 tarihinde, Özel İhtisas Komisyonlarınca Aile Araştırma Kurumuna teslim edilecek tebliğlerin, kitap halinde bastırılması sağlanacaktır.

6) Aile Yılıyla ilgili mesajlar içeren afişler ile amblemlerle tanıtım pulu bastırılacaktır.

7) Kurumda mevcut aile Fotoğraflarının

negatiflerinden de yararlanılmak suretiyle, 1994 yılı takvimi bastırılacaktır.

8) Sosyal ve Kültürel Etkinlikler konusunda ilgili kuruluşlarla iletişim kurulacaktır.

9) Gösteri sanatları konusunda, ilgili yerlerle temasa geçilerek Aile Yılı etkinlikleri çerçevesinde Kurumumuza destek vermeleri istenilecektir.

10) İl bazında yılın anne ve aile seçilecektir.

11) Aile konusunda etkin faaliyet sürdüren gönüllü kuruluş ve kişilere yardımlarından ötürü plaket verilecektir.

12) Aile bireylerinin el becerilerini (vitray, resim, maket, oya, dantel vs.) sergilemek üzere çalışmalar yürütülecektir.

13) 1994 yılı içerisinde, önemli gün ve haftalarda aile konusunda panel, seminer, konferans ve açık oturum gibi etkinlikler düzenlenecektir.

B.M. ÜYESİ DİĞER ÜLKELERDEKİ DURUM:

Birleşmiş Milletler Viyana Ofisi bünyesinde oluşturulan sekreteryadan çeşitli tarihlerde alınan yazı ve broşürlerde, B.M. Üyesi Ülkelerin Aile Yılına ait yaklaşımlarıyla yıl içerisinde sürdürmeyi düşündükleri etkinliklerin neler olduğu anlatılmaktadır. Broşür ve yazılar üzerinde yapılan incelemeden, bütün ülkelerin Aile Yılına gerekli duyarlılığı gösterdikleri, yoğun bir kutlama çalışmasına girdikleri izlenimi edinilmiştir.

Birleşmiş Milletlere üye çoğu ülke ulusal örgütlenmeleri tamamlamış, plan ve program

çalışmalarına yönelmiştir. Birçok ülkede Aile Yılına ilişkin Ulusal mekanizma, en üst seviyede, Cumhurbaşkanları ya da Başbakanlar başkanlığında oluşturulmuştur. Ülkelerin büyük bir kısmında ise mekanizma çeşitli bakanlıklar ya da gönüllü kuruluşlar tarafından harekete geçirilecektir.

Bazı ülkelerde de mekanizmaya ülkenin ileri gelenleri ve özel sektörün de katılımı sağlanmış, kitle iletişimin de yardımıyla konuya halkın tamamının ilgisi çekilmek istenmiştir.

Topluluğa mensup ülkelerin, Birleşmiş Milletler Genel Konseyince belirlenen Uluslararası Aile Programına uydukları, programda belirlenen hedefler doğrultusunda aktivitelerini sürdürdükleri saptanmıştır. Aile Yılı için yapılan programların; ailelerin sosyo-ekonomik durumlarını iyileştirmek için politika ve programlar geliştirmek, aile bireylerinin refahı ve haklarının temini gibi spesifik konuları içerdiği görülmüştür. Genelde tüm ülkelerin, öncelikle kendi aile profillerini çıkarma ve ailenin değişimi çalışmalarını yürüttükleri gözlenmiştir.

Aile Yılı etkinlikleri çerçevesinde yeni bir takım düzenlemelere giden ülkeler de olmuştur. Örneğin, Senegal' de aile yılı hazırlıkları çerçevesinde Kadın, Çocuk ve Aile Bakanlığı kurulmuştur.

160 Ülkeden 200 Aileyi tanıdığını belirten Fransız-Kanadalı yazar HELENE TREMBLAY'ın de söylediği gibi, tüm dünyadaki insanların tek ortak yanları aile hayatlarıdır. Bu nedenle, Aile kurumuna sadece kutlanacak olan aile yılında değil, her zaman gereken önem verilmelidir.